

پیامدهای اقدامات خودسرانه در حوزه مقاومت/ برخورد امام رضا(ع) با زیدالنار

یک مدرس حوزه و دانشگاه با تأکید بر اهمیت تشخیص روشهای مقاومت، به پیامدهای اقدامات شخصی در طول تاریخ اسلام اشاره کرد ...

یک مدرس حوزه و دانشگاه با تأکید بر اهمیت تشخیص روشهای مقاومت، به پیامدهای اقدامات شخصی در طول تاریخ اسلام اشاره کرد و گفت: در طول تاریخ اسلام می بینیم که افرادی طرفدار شیعه بودند اما جنگهایی را به راه انداختند که با مرور زمان با مشکل مواجه شده است مثل اقدام «زید» پسر امام موسی بن جعفر(ع) که به «زیدالنار» معروف است چراکه مبارزاتی را علیه مأمون و خلفای عباسی انجام داده است که جز سختی و فشار علیه شیعه چیزی به بار نداشت. حجت الاسلام دکتر حسین علوی مهر عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه درباره جایگاه مقاومت در اندیشه اسلامی به خبرنگار مهر گفت: مقاومت یک موضع انفعالی است و یک مسئله اثباتی اولیه نیست بلکه در برابر واقع شدن حادثه و جریانی این بحث پیش می آید و اصل بحث مقاومت جزو اصول اولیه ما نیست بلکه جزو اصول ثانویه ما قرار می گیرد چون اصول اولیه ما اموری است که جنبه های اثباتی دارند مثل مباحث عقلگرایی، مباحث فطری و بحثهای اعتقادی اما بحث مقاومت یک موضوع انفعالی و واکنشی است.

وی افزود: در طول تاریخ چه برای نفوذ و توسعه اسلام و یا برای از بین بردن موانعی که دشمنان اسلام در جای جای حادثه های تاریخی ایجاد می کردند این مبارزه به نوعی با مقابله فیزیکی مثل جهاد و یا به صورت مناظره انجام می گرفت. در طول تاریخ اسلام در مقابل موانعی که دشمنان ایجاد می کردند ما ناچار به مقابله و یا مقاومت بودیم. دین اسلام در ابتدا دعوت به مقابله و مبارزه نمی کند اما اگر برای پیشرفت اسلام و مسلمین موانعی را ایجاد کردند و یا جنگی را ایجاد کردند ما اینجا ناچار به مبارزه و واکنش هستیم.

این قرآن پژوه یادآور شد: در طول تاریخ ما با روشهای مختلفی برای حفظ دین مواجه هستیم، گاهی بحث صلح مطرح است و گاهی از جنگ چاره ای نیست. در اسلام و در قرآن کریم این تغییر روشها را مشاهده می کنیم و در اسلام صلح مقدم بر جنگ است همانطور که در آیات قرآن می فرماید: والصلح خیر و یا اگر صلح کنید بهتر است. یکی از روشهایی که در حفظ اسلام پیش می آید بحث «تقیه» است که در آیات قرآن بدان اشاره شده است از جمله آیه 28 سوره آل عمران «لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ» «اصل اولیه این است که چون کفار اعتقادی به دین ما ندارند آنها را نمی توان به عنوان دوست و محرم اسرار انتخاب کرد و یا حتی آیات دیگر می فرماید «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ» اینها چون اعتقادی به اسلام ندارند و می خواهند مقابل اسلام بایستند و اهداف خود را پیش ببرند نمی توانند به عنوان دوست قلمداد شوند لذا نباید به آنها اعتماد کرد.

حجت الاسلام علوی مهر افزود: دو تقیه داریم یکی خوفی و دیگری مداراتی که در بسیاری از جاها این تقیه را می توان اجرا کرد اما اگر تقیه خوفی شد یعنی جایی شد من برای حفظ جانم مجبور هستم در ظاهر از دینم بگذرم اینجا قرآن می فرماید اشکالی ندارد مثل جریان «عمار یاسر» که در آیه 106 سوره نحل می فرماید: «مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقُلْبُهُ مَطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ...» در اینجا که عمار با کفار و مشرکین درگیر بود از او خواستند که از پیامبر برائت بجوید و بتها را تأیید کند که عمار چنین کرد و گریان نزد پیامبر(ص) آمد اما حضرت به او فرمود که دینت پابرجاست و اگر مجدداً پیش تو آمدند و زورگویی کردند همین کار را انجام بده، با اینکه پدر و مادر عمار در این جریان به شهادت رسیده بودند.

این مدرس حوزه و دانشگاه تصریح کرد: در جریان ترس از جان تقیه جایز است اما اگر اصل و اساس اسلام در خطر نابودی است ما حق تقیه نداریم و از طرف دیگر اگر اصل و اساس اسلام با صلح و مصالحه حفظ می شود و با جنگ و مبارزه این اصل در خطر است، ما حق جنگ نداریم و باید صلح کنیم مثل صلح حدیبیه و صلح امام حسن(ع) اما جایی دیگر بالعکس است مثل قیام امام حسین(ع)، دیگر اینجا اگر من جنگ نکنم دینم از بین می رود و اینجا تقیه خوفی اصلاً اعتباری ندارد چون اصل دین مطرح است.

وی تأکید کرد: اگر حفظ جان من به تنهایی مطرح بود و دین من پایدار می ماند اینجا قاعده «تقویم اهم بر مهم» مطرح می شود و ما باید مصلحت سنجی کنیم که کجا اساس دین در خطر است. هرجا که اساس دین در خطر نابودی است ما موظف به حفظ دین هستیم ولو اینکه جانمان در خطر باشد، اما اگر جانمان در خطر است اما اساس دین محفوظ می ماند قاعده اهم و مهم می گوید که جان را حفظ کن و یا حتی مالت را حفظ کن و مسلمانی خود را مطرح نکن که نمونه های زیادی در صدر

اسلام و از صحابه و تابعین و حتی در دوران ائمه اطهار(ع) داشتیم که در اینگونه مواقع تقیه می کردند، چراکه تقیه یک نوع روش برای پیشبرد دین است.

حجت الاسلام علوی مهر با تأکید بر اهمیت تشخیص روشهای مقاومت، به پیامدهای اقدامات شخصی در طول تاریخ اسلام اشاره کرد و افزود: از دیدگاه اسلام اگر کسی تحت رهبری یک رهبر آگاه نباشد، این اقدامات شخصی باطل است مثلاً فردی بر اساس برداشت خود کسی را متهم به افساد فی الارض می کند و دست به ترور او می زند اینجا جز تشنت و بی بندوباری در جامعه هیچ ثمری نخواهد داشت، لذا در اینجا اسلام دعوت می کند که به حاکم و ولی فقیه و کسی که دارای قدرت تشخیص بالا هست مراجعه شود لذا در طول تاریخ مواردی داشتیم که با برداشتهای غلط از مقاومت در دین، آسیبهایی جدی به جامعه اسلامی وارد شده است مثلاً در زمان گذشته به گروه خوارج می توان اشاره کرد و یا در زمان پیامبر(ص) برخی از اقدامات خودمختارانه صحابه را می بینیم که بدون مراجعه به رسول خدا اقداماتی را انجام می دادند و با شکست مواجه می شدند و حتی پیامبر به برخی از اشخاص فرموده بود که مثلاً شما دخالت نکن اما می رفتند با اقداماتشان اسرار نظامی لو می رفت.

عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه در پایان تأکید کرد: در طول تاریخ اسلام می بینیم که افرادی طرفدار شیعه بودند اما جنگهایی را به راه انداختند که با مرور زمان با مشکل مواجه شده است مثل اقدام «زید» پسر امام موسی بن جعفر(ع) که به «زیدالنار» معروف است چراکه مبارزاتی را علیه مأمون و خلفای عباسی انجام داده است که جز سختی و فشار علیه شیعه چیزی به بار نداشته است مثلاً یک روستایی را به آتش کشیده است و یا بدون مراجعه به امام هشتم(ع) اقدامات خودسرانه ای را انجام می داد که بعدها دستگیرش می کنند و حتی او را نزد امام رضا(ع) می آورند و حضرت او را توبیخ می کند و می فرماید این کار تو به اسم ما تمام می شود. بنابراین اقدامات شخصی در صورتی موجه خواهد بود که مورد تأیید رهبران و حاکمان دینی و ولی فقیه قرار گیرد و در زمان ما هم چنین است یعنی افراد خودسر در مباحثی که پیش می آید مثل ارتباط با آمریکا و گفتگو با غرب نباید خودسرانه عمل کنند بلکه باید زیر نظر هدایت ولی و رهبری آگاه- که الحمدلله ما از این نعمت برخورداریم- مسائلمان را در جهان مطرح کنیم.